

Razvoj kozmetike i kozmetologije

Čajkovac, Mira

Source / Izvornik: **Farmaceutski glasnik, 1995, 51, 321 - 329**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:163:070088>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-11**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Pharmacy and Biochemistry University of Zagreb](#)

PREGLEDNI ČLANCI

Mira Čajkovac (Zagreb)

Razvoj kozmetike i kozmetologije

(Primljeno 14. 09. 1995.)

Uvod

Sklonost čovjeka da mijenja svoj izgled seže u pretpovijesna vremena. Neki stari načini ukrašavanja mogu se još naći u primitivnih plemena koja smatraju lijepim tetoviranje lica i tijela, premazivanje kože bojama, namjerno deformiranje usnica, uha ili stopala te stvaranje brazgotina. Mnogo kasnije u razvijenim antičkim zemljama nastojalo se kozmetičkim sredstvima prikriti loš izgled i istaći ono što je u čovjeka lijepo. Tada se još ne traže uzroci promjena koje narušavaju izgled čovjeka. Veće zanimanje za otkrivanje tih uzroka i mogućnosti njihova uklanjanja javlja se tek krajem XVI. stoljeća.

Danas se pod pojmom »kozmetika« (engl. cosmetics, lat. ars cosmetica, ornatus, decoratio) smatra skup djelatnosti kojima je osnovni cilj njegovanje osobne ljepote čovjeka, a kozmetologija (engl. cosmeticology, cosmetology) kreativna je kategorija ovih djelatnosti. Točnije, kozmetika obuhvaća tehnike čišćenja, njege, zaštite, mirisanja i ukrašavanja svih dijelova tijela sa svrhom da se što duže sačuva lijepim i istakne ono što je na osobi lijepo, a da se istodobno prikriju prirodni nedostaci izgleda. Stručnjaci koji se bave kozmetikom su kozmetičari.

Kozmetologija istražuje, pronalazi i metodološki primjenjuje utjecaje, zahvate i kozmetička sredstva koji-

Slika 1. Poledina zrcala, Etrurija 400–300 god. p. Kr. (11)

ma je moguće otkloniti, odgoditi, ublažiti ili samo prikriti nastanak fizičkih ili funkcionalnih promjena koje remete estetski izgled osobe (1). U vezi s tim promjenama mogu se poremetiti i duševni i tjelesni sklad osobe. Kozmetolozi su stručnjaci koji se bave kozmetologijom. Budući da se suvremena kozmetologija razvijala i dosegla današnji domet unutar medicinskih, farmaceutskih i kemijskih znanosti, najveći broj kozmetologa ima medicinsko, farmaceutsko ili kemijsko visoko obrazovanje.

Kozmetika u starom vijeku

Spoznaje o primjeni kozmetičkih sredstava starije su od povijesnih zapisa što svjedoče nalazi stari oko 7000 godina. Na mumijama i na slikama u grobnicama faraona vidi se primjena sjenila za okolinu oka (sadržavaju malahit), već 5000 godina p. Kr. Kasnije, oko 3500 godine p. Kr. izrađuju se masti za usnice i ugljeni štapići (oko 3400 god. p. Kr.) za isticanje očiju. Primjena boje za kosu (kana), vidi se na jednoj mumiji iz 18. dinastije, a to je oko 1580. god. p. Kr. Kasnije se kanom boje i nokti na rukama i nogama (2).

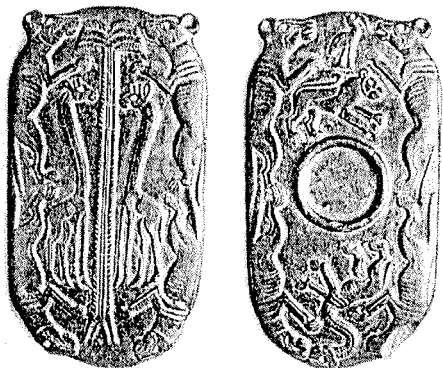
Na temelju zapisa zna se da su u početku pisane povijesti čovječanstva medicina i kozmetika činile prirodnu cjelinu, da bi se kasnije u pojedinim epohama razdvajale i ponovno združivale (3). Tako je kod starih Egipćana kozmetika povezana s medicinom pa se u Papyrus Ebers (otkriven 1874. u Luksoru, dug 20 m, širok 30 cm, pisan s obje strane, sadrži 829 propisa), koji datira iz 1550. god. p. Kr., nalaze kozmetički propisi zajedno s medicinskim receptima. Tu se navode pripravci za sijedu kosu, za uklanjanje bora, jačanje zubi, kupanje, šminkanje, friziranje, uklanjanje neugodnih mirisa i suvišnih dlaka. Preparati sadržavaju supstancije životinjskog, biljnog i mineralnog podrijetla (4,5).

Kasnije je, prema navodima Galena, Kleopatra (69. god. do 30. god. p. Kr.) napisala zbirku receptata u kojoj se nalaze propisi za uklanjanje peruti, protiv ispadanja kose i za njeno bojenje te za uljepšavanje i njegu lica. Misli se ipak da je to djelo drugih autora (5). Iz ovih navoda proizlazi, da je, osim dekorativne kozmetike, bila razvijana i higijenska kozmetika, koja je prvenstveno obuhvaćala pranje tijela i masažu uz primjenu mirisnih kupki, ulja i masti.

Mirisi su mošus, ambra, tamjan, cibet, timijan i dr. (6). Oni se, osim navedenih primjena, upotrebljavaju i za mirisanje hramova i drugih prostorija, za balzamiranje i prigodom prinošenja žrtava. Dokaz za to su i alabasterne posude za čuvanje mirisa, koje su pri otkriću Tutankamonova groba još uvijek mirisale (7). Pronađene su i u grobnicama drugih faraona, a neke su sadržavale mestem ili kohl (šminku za okolinu oka) (8). Takvi alabastru čuvaju se i u British Museumu u Londonu a datiraju iz 3500. p. Kr.

Egipćani su izumili kupke sa zagrijavanjem koje su kasnije preuzeli Židovi, Grci i Rimljani (7).

Egipatsko znanje o kozmetici širilo se na zemlje sredozemlja i Azije: Asiriju, Kaldeju (južna Babilonija), Perziju, Grčku i Indiju. U epu o Gilgamešu

Slika 2. Pločica za šminkanje, Egipat oko 3000 god. p. Kr.

Slika 3. Bočice za šminku, Egipat, 700 god. p. Kr.

(3200 god. p. Kr., pisan babilonskim klinastim pismom) spominje se upotreba pigmenta ultramarina i mirisa iz bilja. I drugi antički narodi upotrebljavaju slična sredstva, a u nekih je razvijena i korektivna kirurgija, kao npr. u starih Indijaca: rinoplastika (za nadomještanje nosa) (9). U starim hinduskim svetim knjigama (Vede, 1500–500 god. p. Kr.), koje su pisane sanskrtom, opisuju se čak 2000 ljekovitih i mirisnih droga. Smatra se, da su Židovi tijekom svog izgnanstva u Egiptu naučili sve bitno o parfimeriji te o higijenskim i dekorativnim pripravcima. Tako se u Bibliji spominju kozmetička znanja u području stare Palestine. Navode se masti i ulja za masažu, mirisi, rumenila za lice, boje za obrve i trepavice te umjetni zubi (izrađivali su ih iz tvrda drveta, slonovače i zlata) (10).

Kod starih Grka kozmetika je također povezana s medicinom. Kozmetička sredstva se nabavljaju kod farmakopola (ljekarnika). Sredstva su slična onima iz Egipta, a opisuje ih već znameniti liječnik Hipokrat (460–377 god. p. Kr.) u sveobuhvatnom djelu Corpus Hippocraticum (sastoji se iz 59 djela, a u drugoj knjizi su kozmetički propisi). Tu su opisana sredstva za poljepšavanje lica, uklanjanje bora, protiv ispadanja kose, protiv sunčanih pje-ga, za uklanjanje suvišnih dlaka, za masažu i mirisanje. Grci poznaju brojne mirisne tvari od kojih izrađuju masti namijenjene mirisanju određenih dijelova tijela (npr. egipatsku mast za noge i bedra, feničku za bradu i prsa, marakus za obrve i kosu itd.). Za šminkanje upotrebljavaju bijeli pigment »psimytion« (olovo-karbonat) i crveni živa(II)-sulfid, koji se počinje upotrebljavati u vrijeme održavanja VII. olimpijade, a pronašao ga je Kallias. Toaletne pudere, tzv. diapazmata, pripremali su iz prašaka mirisnog bilja uz dodatak bijelih pigmenta, a služili su za upijanje znoja, mirisanje kreveta i odijela. Grkinje su bojile kosu (hetere žuto sa šafranom), depilirale su dlake toplom smolom

i upotrebljavale mnogo mirisa (12). U Ilijadi i Odiseji (oko 1000 god. p. Kr.) spominje se na više mjesta upotreba mirisnih ulja nakon kupanja. Tako se Odisej u zemlji Feačana poslije kupanja premazuje uljem, a usnulu je Penelopu božica Atena premazala ambrozijevim uljem (8).

Grčki filozof Teofrast opisuje 500 biljaka koje se mogu upotrebljavati za liječenje, bojenje i mirisanje. Osim toga podrobno je opisao izradu i fiksiranje mirisa pomoću ulja.

Biljna ulja i nadalje služe za premazivanje kože nakon kupanja i prije hrvanja, jer njeguju kožu, a aromatizirane masti (myron) i ulja su kozmetička sredstva i smatraju se luksuzom.

U starom Rimu kozmetika je doživjela procvat, naročito u doba careva, kada u Rim dolazi mnogo grčkih liječnika, filozofa, i enciklopedista. Tu nastaju i prve znanstvene rasprave o kozmetici, a napisali su ih Dioskurid (oko 50. godine napisao udžbenik farmakologije, u kojem se nalaze i propisi za kozmetiku), enciklopedist Celsus (također oko 50. godine napisao: »De medicina« u 8 knjiga; u VI. knjizi piše o kozmetičkim problemima: ispadanju kose, o aknama i efelidima), kirurg Trifon (pronašao sredstva za bojenje brazgotina) i Galen. Galen (129–200. god.) opisuje iskustva starijih autora: Teofrasta, Heraklita, Asklepijada, Arhigena i naročito Hipokrata, koji je bio najveći izvor Galenovih inspiracija (5).

U prvoj knjizi svog opširnog djela o patologiji i terapiji, Galen obrađuje pitanja kozmetike i navodi imena autora koji su pisali o kozmetici, ali njihova djela nisu sačuvana. Galenu se pripisuje prvi propis za izradu Cold kreme, koju on naziva »ceratum refrigerans« (izrađivala se iz pčelinjeg voska, bademova ulja i ružine vode); premda većina autora smatra, da je taj propis već mnogo ranije poznao Hipokrat. Nadalje Galen spominje depilator »psilotra«, kojega je pronašao Arhigen i koji prema njegovim navodima uništava korijen dlake.

U to vrijeme mirisi se izrađuju na bazi perunike (Iris illyrica) i drugog mirisnog bilja. Rimljani nadalje upotrebljavaju rumenila za lice, tekuće pudere, emplastre za uklanjanje dlaka (sastoje se iz smola i kolofonija) i boje za kosu koje primjenjuju i žene i muškarci. To se najbolje vidi iz Martialovih spisa (III. stoljeće) u kojima se autor ruga ostarjelim muškarcima crne kose (8, 12).

Rimski pisac i liječnik Quintus Serenus Sammonicus (III. stoljeće) napisao je stihove o bojenju kose: »Carmen de tingendis capillis«, Ovidije (43. god. p. Kr. – 18. god.) napisao je stihove o kozmetici lica: »De medicamine faciei«, a drugi pjesnici i pisci onoga vremena (Katul, Horacije, Vergilije, Tibul, Petronije) pišu o toaleti rimskih gospođa. Tako se uvečer na lice stavljala maska »Poppeana« – prema Poppeji, supruzi Nerona (kruh namočen u mlijeko), a ujutro se lice pralo vodom ili emulzijom magaričina mlijeka i vode. Kupanje je bilo obavezno, a u vodu se često dodavalo posije i miris jasmína (7).

Treba reći, da je u antičkom Rimu postojao kult kupanja. Muškarci su odlazili u javna kupališta gdje su postojali maseri, frizeri i drugi stručnjaci za njegu i uljepšavanje, a bogate Rimljanke su se kupale u vlastitim bazenima, okružene robinjama koje su znale vještine uljepšavanja (13). Za čišćenje kože Rimljanke su upotrebljavale masti, ulja i pudere. Dvije vrste vrlo alkalnih sapuna su se uglavnom upotrebljavale za svjetljenje kose. Plinije Stariji navodi i propise za pripremu ovih sapuna. Glaski sapun se pripravlja iz masti i vapna, a više cijenjeni Sapo germanicus ili Spuma batava iz kozjeg loja i bukova pepela. Iz satira Lucinija može se doznati sve o kozmetici kose i priboru za češljanje i uljepšavanje frizure.

Prvo, međutim, sistematsko kozmetičko djelo u 4 knjige napisao je Kriton (liječnik cara Trajana) u I. stoljeću. Knjige su izgubljene, a o njihovom sadržaju iscrpno piše Galen. Tako se doznaje da prva knjiga opisuje sredstva za očuvanje, pojačavanje rasta i bojenje kose te sredstva za premaščivanje kose i za uklanjanje bora. Zatim se opisuju šminke za lice, boje za obrve i okolinu oka, potom sredstva za njegu zubi i usne šupljine, te načini za uklanjanje neugodnog mirisa daha.

U drugoj knjizi su opisana sredstva za čišćenje kože vrata, masti protiv znojenja pazuha i za očuvanje glatke kože ruku, protiv mrlja na koži i protiv brazgotina. Opisani su depilatori, mirisna sredstva za tijelo, odijelo i prostorijske te ulja koja se izrađuju iz ulja badema, datula, oraha, sezama, mirte, lovora i ruže uz dodatak meda i drugih tvari.

Treća knjiga je imala poglavlja o liječenju bolesti kože (perutanja, osipa na glavi, čireva, akne, krasta) protiv ušljivosti, za liječnije promjena kod uboda insekata, za uklanjanje sunčanih pjega te o omekšavanju kože.

Četvrta knjiga je obuhvaćala sredstva za liječenje lišajeva, brazgotina, bolesti noktiju, osipa sa svrbežom, vodenih mjehura, bradavica, žuljeva i sl.

Iako Galen navodi sva poglavlja Kritonovih knjiga, on ipak ocjenjuje da su mnogi propisi izvan dohvata znanstvene medicine i njega je stid da ih potanko navodi. Takva su npr. sredstva za povećanje prsnih bradavica u djevojaka, zatim sredstva za povećanje testisa u dječaka ili pripravci koji usporavaju rast stidnih dlaka. Zasluga je Galena, da su kasnije medicinske knjige o patologiji i liječenju bolesti uvijek pisale i o kozmetici, u početku pod latinskim nazivom »ornatus« i »decoratio« (12).

U Rimu izrađuju kozmetička i ljekovita sredstva tzv. unguentarii, a prodaju ih trgovci mastima ili seplasiarii (od Seplasia = ulica u Capui, glavnom gradu Kampanje = srednja Italija, gdje su se prodavala kozmetička i ljekovita sredstva). Oko 80. godine u Rimu se proizvodi više od 600 vrsta kozmetičkih preparata. To su paste za piliranje, šminke, boje za kosu, kreme, ulja, masti, kupke i mirisi.

Kozmetika u srednjem vijeku

U većini srednjovjekovnih kršćanskih zemalja Europe zapušta se higijena i primjena kozmetičkih preparata, jer vlada uvjerenje da je isticanje lje-

pote djelo đavla i da je prijevara stvaranje ljepote tamo gdje je prirodno nema. Također se naglašava, da kozmetika nema veze s medicinom, jer ona ne liječi. Ipak, neki srednjovjekovni pisci medicinskih djela spominju i kozmetičke propise, npr. bizantski pisac Pavao iz EGINE (VII. stoljeće) navodi propise za izradu preparata za njegu kože i zubi prema Galenu (12).

U islamskim zemljama kozmetika je u procvatu već u srednjem vijeku, jer se tamo osobito cijeni ljepota žene. U Arabiji i Perziji na temelju saznanja iz kemije, farmakologije i botanike, pripremaju boje za kosu, depilatore, mirise i preparate za njegu kože i kose. Među bojama za kosu ističu se »egipatska voda«, otopina srebrnitrata, koju su uz Egipćane osobito cijenili Perzijanci za bojenje kose i brade. Za istu svrhu koriste biljne boje kanu i indigo. U to vrijeme Arapi proizvode toliko mirisa da ih izvoze u Europu. Arapski liječnici Razes (850–923. god.) i Avicena (Ibn Sina, 980–1037. god.) pišu o

kozmetici, a Avicena prvi destilira droge s eteričkim uljima i tako dobiva ekstrakte mirisa. Zanimljivo je mišljenje ovih liječnika o vanjskom izgledu čovjeka, jer tvrde da izgled zavisi o zdravstvenom stanju pojedinca i da se nedostaci mogu popraviti terapijskim i dijetetskim mjerama. U XIII. stoljeću farmakolog Ibn-el-Baitar (porijeklom Tadžik), u velikom farmakološkom djelu posvećuje XII. poglavlje kozmetici.(14)

U Europi već od IX. stoljeća djeluje visoka medicinska škola u Salernu, koja je bila preteča medicinskih fakulteta. Tu predaju brojni profesori kirurgije, fiziologije i drugih grana medicine te pišu znamenita djela. Za kozmetologiju je važna Trotula za koju se točno ne zna je li bila liječnica ili babica, ali se zna da je u prvoj polovici XII. stoljeća napisala djelo o ženskim bolestima »De passionibus mulierum«, a u njemu je dio posvetila kozmetici. Ona piše o izbjeljivanju i bojenju kose, uklanjanju bora i proširenih žilica te o liječenju usnica (5).

Slika 4. M. G. Marinelli: Ukrašavnje gospoda, Venecija 1562. god. Prva sačuvana knjiga o kozmetici na tlu Italije.(13)

Nešto kasnije osnovan je medicinski fakultet u Montpellieru u Francuskoj, gdje predaju mnogi znameniti profesori. Jedan od najslavnijih je Arnaldo de Villanova (1235–1311 god.). On je teolog, liječnik i alkemičar. Napisao je mnogo knjiga iz područja medicine i dvije o kozmetici: »Liber de ornatu mulierum« i »Tractus de decoratione«. Znamenit je i Henry de Mondeville (1260–1320 god.) koji piše djelo »Cirurgia« u kojem s puno pažnje u III. djelu sa 24 poglavlja obrađuje i područje kozmetike. Osim toga de Mondeville prvi odvaja kožne bolesti i bolesti sluznica i zubi od kozmetičkog djelovanja. Prvi je opisao mogućnost trajnog uklanjanja dlaka. Nakon mehaničkog uklanjanja dlake uvodi vruću iglu u folikl i tako uništava papulu vlasi (15). Njegov učenik Guy de Chauliac (1300–1368 god.) također je kirurg, a napisao je knjigu: »Collectorium chirurgiae« (izdana 1363. god.) u kojoj ima posebno poglavlje o kozmetici pod nazivom »decoratio«. De Chauliac opisuje oštećenja kože i kose te daje niz propisa za pripremu pasta za piliranje, masti, pudera, boja za kosu i preparata za uljepšavanje. Protiv ispadanja kose daje mirhu i labdanum u smjesi octa i vina, a ćelavost liječi mješavinom sumpora, kantaridina, euforbije i mirhe (13,16).

Kozmetika i kozmetologija u novom vijeku

Počeci novoga doba u Europi su karakterizirani renesansom na područjima književnosti, umjetnosti i graditeljstva. Razvijeno građansko društvo troši mnogo skupocjenih mirisa, dekorativnih preparata, krema i sl., ali je higijena općenito na vrlo niskoj razini. Mnoga kozmetička sredstva toga doba beskorisna su ili čak štetna po zdravlje. Opseg kozmetičkih sredstava najbolje se može sagledati u knjizi koju je napisao Talijan Giovanni Marinello i izdao u Veneciji 1562. Uzor mu je za većinu propisa bilo djelo De Chauliaca iz 1363. godine (13).

U Montaignevim esejima (1533–1592) nalaze se i prvi podaci o ljuštenju kože (dermabrazija) u svrhu osvježanja izgleda kože lica. Osim toga navodi se da se blijeda boja lica postiže primjenom pepela i finog pijeska (8).

U XVII. stoljeću kozmetika je jako popularna, a smatraju je granom medicine. Kozmetički pripravci se izrađuju u ljekarnama Italije, Francuske i drugih europskih zemalja. Potvrda za to su i dvije knjige koje je napisao Pierre Le Conte (Paris 1616, i 1641.) tvrdeći da cjelokupna kozmetika služi zdravlju i da je zdravlje uvjet za lijep izgled. (4). I drugi liječnici pišu i izdaju velik broj knjiga iz područja kozmetike, a tema je ljepota i kako sačuvati zdravlje i ljepotu. Osim tih knjiga pisanih većinom na njemačkom jeziku, pojavio se i program studija u Jeni pisan latinski pod nazivom: »De medicamine faciei« (1696. god.), a sastavio ga je poznati profesor toga sveučilišta Georg Wolfgang Wedel. U Jeni je izrađena i prva disertacija iz područja kozmetike s naslovom: »De pulchritudine hominis«. Obranio ju je 1680. god. izvjesni Schmidt (12).*

* O autorima spomenutih disertacija ne postoje poblizi podaci

U XVIII. stoljeću nastaje opsežna kozmetička literatura sa savjetima za čuvanje zdravlja i ljepote. Autori su liječnici, ljekarnici, proizvođači kozmetičkih preparata, kao i oni koji se žele obogatiti na ljudskoj taštini. Iz toga razdoblja datira i Hufelandovo naučavanje o kozmetici (osnova je kozmetike općenito zdravlje, a ono zavisi o normalnoj transpiraciji tkiva te o čistoći i ravnomjernoj raspodjeli sokova u tijelu, (12), te početak proizvodnje kolonjske vode u Kölnu (1709. god.). U Engleskoj se pak boje pretjerane potrošnje kozmetičkih sredstava i pribora za prikrivanje tjelesnih nedostataka tako da engleski parlament 1770. donosi propis prema kojem će sve žene, bez obzira na dob, položaj i profesiju, koje obmane u braku bilo kojeg građanina Engleske, primjenom mirisa, boja, kozmetičkih voskova, umjetnih zubi, lažne kose i sl., biti kažnjene po zakonu, a brak će se nakon osude poništiti (2).

U isto vrijeme u Francuskoj se troše velike količine dekorativne kozmetike, kolonjskih voda i parfema. To je osobito izraženo na francuskom dvoru gdje su potrošači ovih sredstava, ne samo žene i muškarci, već i djeca. Razlog tome je nedostatna higijena. U Versaillskom dvorcu postojala je jedna jedina kada za kupanje i nju su upotrijebili za vodoskok. Zato su neugodne mirise morali prikrivati velikim količinama kolonjskih voda i parfema.

Iz Francuske se moda šminkanja i dotjerivanja poput epidemije proširila na Njemačku i Austriju. Želju za dotjerivanjem nisu mogle suzbiti niti zabrane Marije Terezije i njezina sina Josipa II, koji je 1787. zabranio pripravu, prodaju i upotrebu bijele šminke zbog štetnosti za zdravlje, a za prodaju crvene šminke odredio je velik porez (17). U XVIII. stoljeću je izrađeno više disertacija iz područja kozmetike, npr. 1754. u Frankfurtu/O izradio je Bergen: *Dissertationes Cosmeticae in artis formam redactae* i Bender, 1778 god. u Strassburgu: *Dissertatio de cosmeticis* (12).*

U XIX. stoljeću započinje industrijska proizvodnja kozmetičkih sredstava, kozmetika dobiva znanstvene temelje i priznata je grana medicine. Na početku stoljeća, točnije 1804. godine, Johann Bartholomäus Trommsdorf, ljekarnik i kemičar iz Erfurta, piše rad: »Kalloppistria oder die Kunst der Toilette für die elegante Welt« i pokušava za kozmetiku uvesti nov naziv »kalloppistria« (od grčkog kalopizo = krasiti, lijepo lice dati). No taj naziv nije prihvaćen (13). Potkraj stoljeća (1883. god.) započinje redovna nastava iz kozmetike na Školi za frizere u Chicagu, a već 1889. na istoj školi postoji razred za nastavnike kozmetike (18).

Dvadeseto stoljeće je karakterizirano razvojem svih sektora kozmetike i kozmetologije, od edukacije, stručne i znanstvene publicistike, industrijske proizvodnje sirovina i preparata do konačne primjene u salonima te u specijaliziranim ordinacijama i klinikama koje se često nazivaju »farme ljepote«.

Visokoškolska nastava iz kozmetike na farmaceutskom fakultetu u New Yorku (College of Pharmacy, Columbia University) počinje 1908., a prvi predavač je dr. Alois Isakovics. Već 1926. godine u SAD radi 12 škola za kozmetičare, a kozmetologija se predaje na većini farmaceutskih fakulteta (18). Istodobno u Europi na medicinskim fakultetima, unutar predmeta dermatolo-

venerologija postoje tečajevi iz kozmetike. Tako se prije II. svjetskog rata na Dermatovenerološkoj klinici Medicinskog fakulteta u Zagrebu mogao upisati izborni predmet Odabrana poglavlja iz kozmetike, koji je obuhvaćao njegu kože i kose te pripravke dekorativne kozmetike.

Danas na dermatovenerološkim klinikama Medicinskog i Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu rade odjeli za dermatološku kozmetologiju, koji se bave estetskim problemima ljudi. U rješavanje tih problema, uključeni su uz dermatologe i drugi medicinski stručnjaci: kirurzi-plastičari, endokrinolozi, otorinolaringolozi, oftalmolozi, fizikalni terapeuti i psihijatri, te psiholozi i sociolozi.

Na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu u Zagrebu predmet se predaje od 1964. godine, iako su i ranije mnogi kozmetički preparati bili obuhvaćeni gradivom farmaceutske tehnologije (ranije: galenske farmacije).

(Zavod za farmaceutsku tehnologiju Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta, Zagreb)

Development of Cosmetics and Cosmetology

by M. Čajkovac

S u m m a r y

In the introduction of the paper the domains of cosmetics and cosmetology are described. The historical development of both activities are presented according to chronology of happening in the second part. Cosmetics (Cosmetic preparations), cited written documents as well as the link between medicine and cosmetics and cosmetology in various historical periods are described.

(Department of Pharmaceutical Technology, Faculty of Pharmacy and Biochemistry, University of Zagreb, A. Kovačića 1, 10000 Zagreb, Republic of Croatia)